

Statsforvalteren i Agder

Besøksstrategi for Toreheia naturreservat

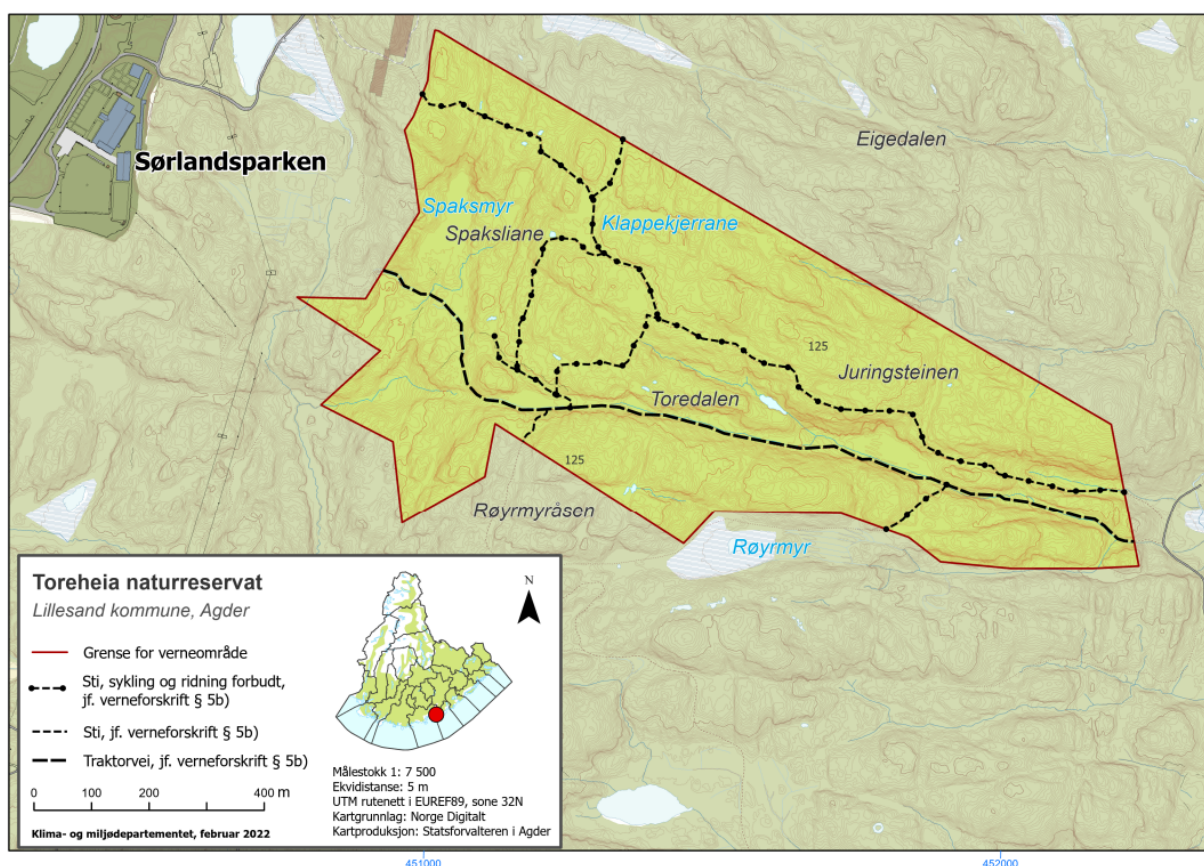

Bilde: utsiktspunkt i Toreheia naturreservat, Statsforvalteren i

Besøksstrategi for Toreheia naturreservat

Verneform	Naturreservat
Vernedato	Først i 01.12.2017, sist i 11.02.2022
Areal	669 daa
Verneformål	Formålet med vernet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av varierte forekomster av edelløvskog, hvorav noe lite påvirket skog samt innslag av lågurt-eikeskog, ospeskog og barlind. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.
Forskrift	https://lovdata.no/forskrift/2017-12-01-1865
Naturbase	Naturbase faktaark

Figur 1. Vernekartet for Toreheia NR som viser eksisterende stier og traktorveier.

1. Sårbare verneverdier

Det vises til kapitlene om naturtyper og rødlistearter i forvaltningsplanen for utdypende beskrivelse av naturverdier i reservatet.

Av sårbare naturverdier er det særlig bakkevegetasjonen, læger og gadd som livsmiljø for rødlistede arter som kan bli skadelidende av tråkkslitasje og bålbrenning (inkl. samling av tørkvist til bålet). Det er også et par plasser hvor stien berører myr- og sumpskogområder i reservatet. Fuktige områder er generelt mer sensitive fordi de har dårlig slitestyrke, og det oppstår lett spor av tråkk. Særlig ved utløpet til Toremyra, hvor det er til tider mye rennende vann er det risiko for at tråkket drenerer vann og føre til utvasking og erosjon.

2. Dagens situasjon

Besøkende	Reservatet har vært et viktig friluftsområde og det er flere etablerte og merka stier i naturreservatet som er i aktiv bruk gjennom hele året, men primært i barmarksesong. Stiene går i variert skogsterreng og det finnes utsiktspunkt innenfor reservatet og i nærliggende områder. Det er flere brukergrupper som har benyttet seg av naturreservatet, inkludert til orienteringsaktivitet, jakt, tur og friluftsliv. Lokale orienteringslag har tidligere utarbeidet orienteringskart som dekker store deler av eksisterende reservat. I tillegg har det foregått noe sykling og ridning på eksisterende traktorvei gjennom Toredalen, og på sti mot Røyrmyråsen, hvor dette er tillatt (avmerket på vernekart, figur 1). Det er hovedsakelig lokale innbyggere som bruker verneområdet som sitt nærturområde. Områdene her består av spredt eneboligbebyggelse, småbruk og hytter. Toreheia ligger med kort avstand til Kristiansand kommune, og det kan forventes at det vil komme en gradvis økning i besøkstall med årene fremover som følge av fremtidig bolig- og hytteutbygging tilknyttet storbyen og omegn. Toreheia er likevel et mindre populært turområde i forhold til andre nærliggende verneområder som Nedre Timenes NR. Det forventes derfor ikke en stor økning i besøkstrafikk til Toreheia i de kommende årene.
Adkomst	Traktorveien gjennom Toredalen, går i retning øst-vest, hvor man i vest hadde inntil de siste årene enkel tilkomst til reservatet via denne. I nyere tid er derimot tilkomsten fra vest blitt sterkt redusert som følge av utbygging av Sørlandsparken gjenvinningsstasjon mm. like inntil vernegrensen. Her har området vært planert ut slik at området ved vernegrensen nå består av en bratt bergvegg og en stor utfylling som har gjort det ufremkommelig og hindrer adkomst fra denne siden. Adkomst til naturreservatet i dag kommer derfor i all hovedsak via traktorveien fra Toretjønn i øst, og på tursti fra sør som kommer over Røyrmyråsen. Stien fra sør kan nås fra både Isefjærveien og Grundebuveien. Det er ingen tilrettelagt parkering ved innfallsportene,

	men det er mulig for et par biler å parkere i veikanten. Nærmeste bussholdeplass er på Kvåse og Grundebiveien.
Eksisterende informasjon	Det har siden 2010 stått et informasjonsskilt ved innfallsveien i sør om gamle Røyrråsen NR. Denne var utdatert etter utvidelsen og navneendringer, slik at den ble fjernet vinteren 2025/26.

3. Mål

I verneforskriften er målsetningen å beholde verneverdiene i best mulig stand, og eventuelt videreutvikle dem. Besøk i naturreservatet skal ikke gå på bekostning av verneverdiene i nevneverdig grad.

Målet med besøksstrategien er å opplyse om verneverdiene i reservatet for å øke forståelsen og respekten for naturen. Målet vil oppnås ved å sette opp informasjonsplakater på naturlige innfallspor i reservatet. Målet er at de besøkende tas imot på en god måte inn i reservatet, lærer noe om reservatet, samtidig som det opplyses om hvor det er etablerte fotturstier og hva som er lov og forbudt i reservatet.

På sikt vil mulig verneverdiene i området øke. Eldre skog i gunstig klimasone vil på sikt kunne holde sjeldne arter knyttet til varmekjære skogtyper. Et stort antall besøkende kan komme i konflikt med utviklingen av verneverdiene. Med innfallspor og videre arbeid med forvaltningsplan i området, er det mulig å vurdere forebyggende tiltak på verneverdiene, som ytterligere kanalisering av ferdsel.

4. Tiltaksplan

4.1 Informasjonstiltak

Det planlegges å sette opp informasjonstavler som ønsker de besøkende velkommen til reservatet og redegjør for verneverdier i området. Tavlene skal ha kart og informasjon om etablerte turstier og turmål.

Tabell 1. Oversikt over planlagt informasjonstiltak i Toreheia NR. Plassering er skissert i figur 2.

Behov	Lokalisering	Plakatstørrelse	Skiltfeste	Tema	Antall
Informasjonsplakat	Ved innfallsveien på traktorvei i øst	1000x700mm	På eksisterende tretavle	Verneverdier og bestemmelser	1
Informasjonsplakat	Ved innfallsveien på sti på nedsiden av Røyrråsen	1000x700mm	Trestativ*	Verneverdier og bestemmelser	1
Miniplakat	Ved Toremyr	Lang A4	Trestativ*	Tema restaurering	1

* jf. Miljødirektoratets Designmanual for Norges nasjonalparker (<https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/>)

4.2 Kanalisering av ferdsel

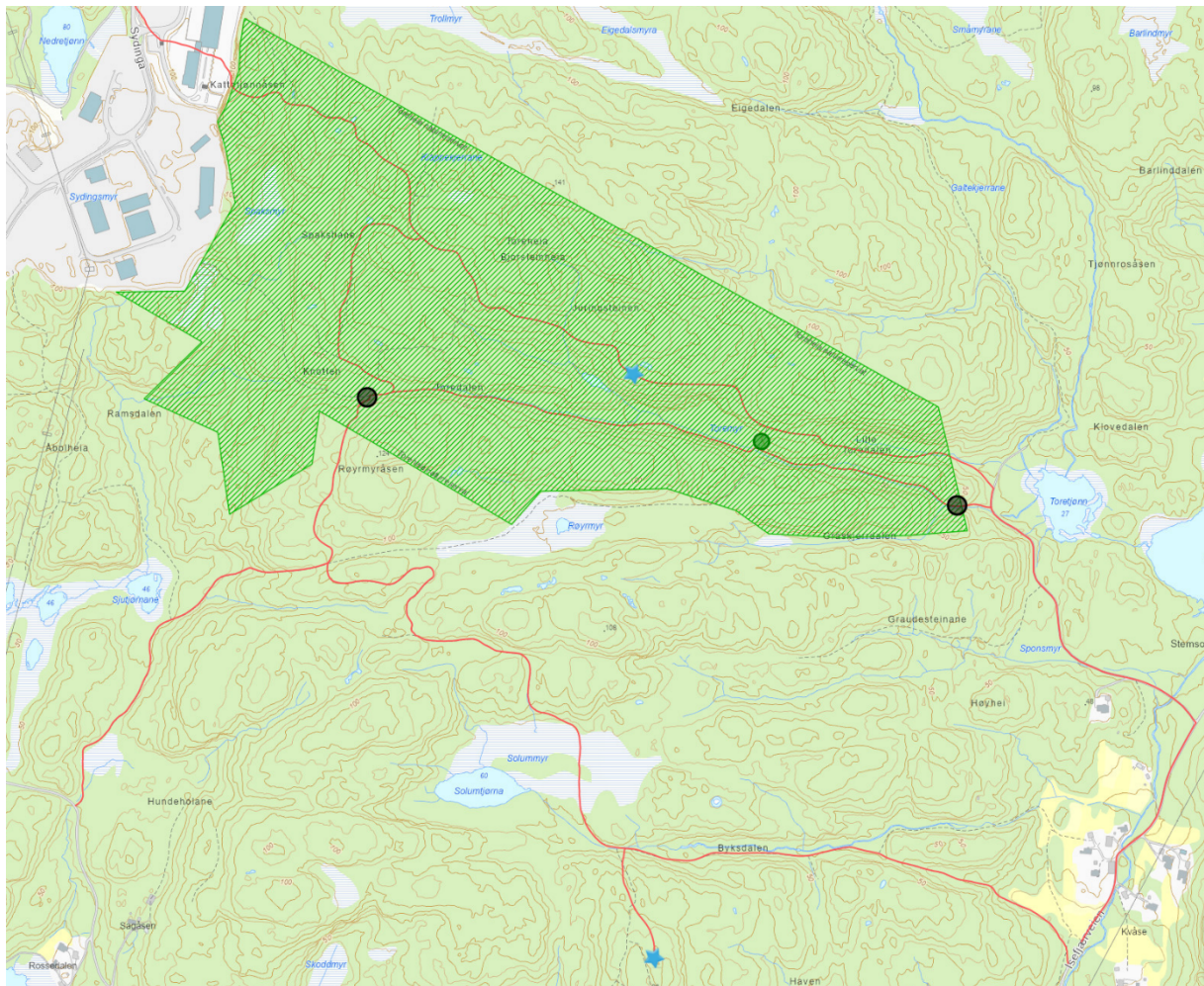
Forvaltningsmyndighet er ikke kjent med at det var vært spesielle utfordringer med slitasje som følge av ferdsel i naturreservatet etter dagens bruk. Det er ikke forventet en stor økning i besøkstrafikk i tiden fremover. Derimot kan det likevel være aktuelt med tiltak for å kanalisere ferdsel over det blaute partiet ved utløpet til Toremyra, særlig i etterkant av hogst- og restaureringstiltak. Her kan det vurderes å legge gangbane, steinklopp eller lignende over.

Det har også vært en del vindfelte trær som ligger over traktorveien, særlig i øst. Trolig har disse forholdene medført en reduksjon i ferdsel, særlig for hesteridning eller sykling. De eksisterende stiene blir trolig mer brukt av gående i dag. Deler av veien og stiene har vært ryddet av Statens Naturoppsyn vinteren 2025/26. Det kan være en fordel å gjøre ytterligere rydding av vindfelte trær, slik at eksisterende stier kan benyttes og man unngår etablering av nye stier for å komme seg forbi. I slike tilfeller skal det ryddes på en skånsom måte som kun tar det mest nødvendige for å sikrer fremkommeligheten. Resten av vindfallet kan ligge urørt til fri nedbryting.

Tabell 2. Oversikt over kanaliseringstiltak

Behov	Lokalisering	Tiltak
Kanalisering over vått parti	Ved utløpet til Toremyr	Gangbane, steinklopp eller lignende
Hindre etablering av nye stier for å komme rundt vindfall	Traktorvei og sti markert på kartet	Manuell rydding for å sikre fremkommelighet på eksisterende traktorvei/sti

Figur 2. Plassering av informasjonsskilt (svart sirkel) og miniplakat (grønn sirkel) langs de mest brukte turstiene (rød strek) i Toreheia naturreservat (grønn skravur). Kjente utsiktspunkter markert med blå stjerne. Innfallsvei fra vest utgår som følge av tapt tilgjengelighet pga. utbygging Sørlandsparken.